

Nr 8.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m. m.; given Stockholms slott den 1 augusti 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m. m.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m. m.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Obligation tillhörande svenska statens försvarslån av den 1 maj 1940 (*försvarsobligation*) skall till nominella kapitalbeloppet gälla såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, dock högst för det belopp vartill skatten av myndighet, som verkställer stämpelbeläggning eller eljest uppbär arvsskatt, beräknas uppgå. Betalning medelst försvarsobligation må ej ske, då arvsskatt uttages i exekutiv ordning.

Med försvarsobligation skall, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, i förevarande hänseende likställas av riksgäldskontoret utfärdat certifikat över inskrivning i statsskuldboken, avseende nyssnämnda lån.

Försvarsobligation skall för att kunna mottagas såsom likvid vara försedd med samtliga till betalning icke förfallna räntekuponger. Ingivaren av obligationen gottgöres i särskild ordning upplupen ränta till dagen för ingivandet, dock ej när nämnda ränta understiger 25 öre. Räntan må lyftas utan avlämnande av sådan uppgift varom förmäles i 42 § 3 mom. taxeringsförordningen.

2 §.

Har vid inbetalning av arvsskatt denna beräknats för högt eller skall på grund av domstols eller annan myndighets beslut arvsskatt återbäras, skall även i fall då försvarsobligation mottagits såsom likvid vid skattens erläggande återbetalning av för mycket erlagd skatt ske i reda penningar.

3 §.

Har försvarsobligation använts såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, skall belopp, varmed obligationens inköpspris må hava understigit nominella värdet, icke vid taxering till kommunal inkomstskatt eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt anses utgöra skattepliktig inkomst.

4 §.

För tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 november 1940.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 augusti
1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS,
MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler *fråga om användande av försvarsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt* och anför därvid:

Enligt villkoren för svenska statens försvarslån av den 1 maj 1940 skall lånet, som löper med 4 % ränta, återbetalas den 1 november 1945. Obligationerna (i det följande kallade försvarsobligationer) säljas till parikurs i valörerna 50, 100, 500, 1,000, 5,000 och 10,000 kronor. Ränteförfallodagar äro den 1 maj och den 1 november.

I samband med lånets framläggande har jag funnit mig böra undersöka möjligheterna av en sådan anordning, att arvsskatt skulle få erläggas med försvarsobligationer. Resultatet av utredningen har sammanfattats i en inom finansdepartementet utarbetad, den 25 maj 1940 dagtecknad *promemoria*.

I promemorian framhålles inledningsvis, att det finge anses ur olika synpunkter lämpligt, att försvarsobligationer skulle få till *nominella* värdet användas såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt. Vid en sådan statlig förmögenhetsbeskattning av engångsnatur, som arvsskatten utgjorde, syntes det nämligen väl motiverat att dödsboet skulle kunna påfordra förtidsinlösen av försvarsobligationerna, så mycket mera som man torde kunna räkna med att dessa skulle finnas bland tillgångarna i ett stort antal dödsbon, även där större tillgång på likvida medel i övrigt till arvsskattens gäldande saknades. De dödsbon, bland vilkas tillgångar icke funnes några försvarsobligationer eller där i boet befintliga försvarsobligationer icke försloge till arvsskatten, skulle, därest försvarsobligationer noterades under parikurs, finna med sin fördel förenligt att söka förvärva sådana för att använda dem vid skattens erläggande. Genom denna efterfrågan, som kunde väntas bli ganska stor — arvsskatten utgjorde under åren 1936—1938 respektive c:a 27, 34 och 24 miljoner kronor — skulle kursen å försvarsobligationer kunna få ett avsevärt stöd. Ur statens synpunkt skulle förtidsinlösningen av de till arvsskatt använda obligationerna icke innebära större olägenhet. Vad anginge gåvoskatten syntes de skäl, som anförts beträffande arvsskatten, icke göra sig gällande

med samma styrka. Förmånen att få använda försvarsobligationer som betalningsmedel torde därför icke böra utsträckas till gåvoskatten.

I promemorian lämnas därefter en kort redogörelse för arvsskatteförordningens bestämmelser rörande sättet för erläggande av arvsskatt.

Arvsskatt erlägges i allmänhet genom stämpelbeläggning av den handling, som ligger till grund för skattens beräkning. I det vanligaste fallet, inregistrering av bouppteckning, sker stämpelbeläggningen vid allmän underrätt; så är ock fallet då arvsskatt skall utgå på grund av testamente, som bevakats efter bouppteckningens inregistrering, eller beträffande fast egendom av fideikommissnatur. Är bouppteckning eller fideikommissbrev icke vid ingivandet åtföljt av penningar till stämpeln och erlägges ej genast efter erhållen tillsägelse det felande beloppet, må handlingen ej mottagas. I de fall då deklara-tionsplikt föreligger — det viktigaste av dessa är då arvfallen eller testamenterad egendom utgöres av kvarlåtenskap efter utlännning — uttages arvsskatten av vederbörande länsstyrelse genom stämpelbeläggning av deklarationen. Är deklaration icke vid ingivandet till länsstyrelsen åtföljd av penningar till stämpeln, äger länsstyrelsen förordna om uttagande av skattebeloppet i den ordning, som om uttagande av oguldna kronoutskylder är stadgad. Vid stämpelbeläggning användas dubbla beläggningsstämplar, inköpta hos den ämbets- eller tjänsteman, som har att å tjänstens vägnar mottaga handlingen. Medel, som influtit för dubbel beläggningsstämpel, skola av stämpelförsäljaren insättas å dennes tjänstepostgirokonto senast sjätte söckendagen efter inbetalningsdagen. Stämplarna tillhandahållas av generalpoststyrelsen, till vilken influtna stämpelmedel redovisas.

Därest advokatfiskal i hovrätt efter granskning av bouppteckningsprotokoll från härads hövding, rådhusrätt eller enskild skattskyldig infor drar felande arvsskattebelopp, sker stämpelbeläggning av handlingen antingen hos stämpelförsäljaren vid underrätten eller — om beloppet insändes till advokatfiskalen i penningar — hos advokatfiskalen. Bifaller hovrätt eller högsta domstolen av advokatfiskalen anhängiggjord talan om utfående av felande arvsskatt, äger stämpelbeläggning rum hos advokatfiskalen, sedan denne anmodat den skattskyldige att till honom inbetala beloppet. Därest i undantagsfall utdömd arvsskatt icke erlägges frivilligt, indrives den i vanlig ordning genom de exekutiva myndigheternas försorg.

I ett fall uttages icke arvsskatt genom stämpelbeläggning. Då jämlikt 47 § arvsskatteförordningen anstånd medgivits med skattens erläggande, verkställas nämligen de årliga inbetalningarna hos länsstyrelsen utan att stämpelbeläggning därvid äger rum. Arvsskattebeloppet insättes å statsverkets checkräkning i riksbanken och ingår direkt i länsstyrelsens räkenskaper, där det redovisas som stämpelmedel.

Beträffande sättet för användande av försvarsobligationer såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt anföres i promemorian, att det synts enklast, att obligationerna direkt ingivas till vederbörande tjänsteman, som har att verkställa stämpelbeläggningen (respektive till länsstyrelsen i anståndsfallen). Obligationerna skulle alltså till sitt nominella belopp få gälla såsom reda penningar. I promemorian anföres vidare:

Att låta även upplupen ränta avräknas å skatten skulle göra anordningen alltför besvärlig för domstolarna och länsstyrelserna. Särskilt i domsagorna, där vid tingen ett mycket stort antal bouppteckningar bruka inlämnas på en dag, skulle den tidsödande ränteträkningen fördröja expeditionsarbetet, var-

jämte viss risk för felräkning skulle uppkomma. Om man däremot begränsar rätten att använda försvarsobligationer som likvid till kapitalbeloppet, inskränker sig arbetet till en sammanräkning av obligationernas belopp samt kontroll av att samtliga icke förfallna räntekuponger medfölja obligationerna. Då meningen givetvis icke är, att ett dödsbo skall — utöver för månen att kunna använda eventuellt till underkurs inköpta försvarsobligationer vid likvid av arvsskatten — göra ytterligare vinst på anordningen, synes det uttryckligen böra föreskrivas, att obligationerna icke skola få gälla såsom betalningsmedel utöver det belopp vartill skatten beräknas uppgå. Det skulle eljest kunna bli lönande att betala ett mindre skattebelopp med en obligation av högre valör för att få mellanskillnaden utbetalad i kontanter. Av den föreslagna bestämmelsen följer att, så snart arvsskatten understiger 50 kronor, försvarsobligation icke skall kunna mottagas som likvid. Rätten att erlægga arvsskatt medelst försvarsobligation synes icke böra gälla det fall att skatten måste uttagas i exekutiv ordning. Det exekutiva förfarandet bör nämligen ej tyngas genom en dylik anordning.

Det kan synas naturligt, att i det hänseende, varom här är fråga, med själva obligationen likställes av riksgäldskontoret utfärdat bevis (certifikat) om inskrivning i statsskuldboken av ett mot obligationen svarande belopp. Att obligationer skola behöva uttagas från riksgäldskontoret för att ingivas vid arvsskattens erläggande och därefter gå tillbaka till riksgäldskontoret kan tyckas innebära onödig omgång. Härvid är emellertid att märka, att så snart obligation av dödsbo förvärvas i allmänna handeln för att användas till arvsskattebetalning, enligt praxis själva obligationen alltid utbekommes. För det fall däremot, att certifikatet är från början utställt å den avlidne eller å honom överlåtet — med transporten godkänd av riksgäldskontoret — kan det av praktiska skäl vara önskvärt, att certifikatet får användas i stället för obligation. Granskningen av certifikatets riktighet får i så fall anföras åt stämpelförsäljaren. Det synes lämpligt att överlåta åt Kungl. Maj:t att i administrativ ordning bestämma i vilken utsträckning certifikat bör godtagas.

Återbetalning av för mycket erlagd arvsskatt förekommer *dels* vid underdomstol eller länsstyrelse, då vid den slutliga beräkningen av stämpeln skatten befines uppgå till lägre belopp än vad som förskottsvis inbetalats, *dels* ock då domstol eller annan myndighet med stöd av 49 § arvsskatteförordningen meddelat beslut om restitution av arvsskatt. Av rent praktiska skäl synes det lämpligt att när i dessa fall försvarsobligation mottagits såsom likvid vid skattens erläggande, återbetalning av för mycket erlagd skatt skall ske i reda penningar.

För stämpelförsäljare, som emottagit försvarsobligationer vid erläggande av arvsskatt, torde stadgas skyldighet att inom viss tid, förslagsvis senast å sjätte söckendagen, efter mottagandet till generalpoststyrelsen inleverera mottagna obligationer. Vid redovisning för stämpelförskott får stämpelförsäljaren därefter i vanlig ordning tillgodoföra sig obligationernas nominella värde. Å det kvitto, som lämnas å inbetalt stämpelbelopp och varav ett exemplar insändes till generalpoststyrelsen, torde böra antecknas det belopp, som erlagts medelst obligationer. Generalpoststyrelsen uträknar upplupen ränta till betalningsdagen samt översänder räntan till den person, som ingivit obligationerna, alltså den å vilken nyssnämnda kvitto utfärdats. Då det ofta torde möta svårigheter för stämpelförsäljaren att avgöra, om obligation tillhör dödsboet eller viss skattskyldig (t. ex. legatarie) eller måhända boutredningsman, som förskjult skatten, synes det nämligen riktigtast, att den som ingivit obligationerna och alltså faktiskt var innehavare av dem vid inlösningsdagen, får uppbära räntan. Namn och adress på den sålunda betalningsbe-

rättigade torde för möjliggörande av ränteutbetalningen böra av stämpelförsäljaren antecknas å varje obligation. Har inlämnaren lämnat fullmakt för viss person att lyfta räntan, bör fullmakten medfölja obligationen till generalpoststyrelsen. — Generalpoststyrelsen överlämnar månadsvis samtliga mottagna obligationer till riksgäldskontoret och gottskrives obligationernas nominella kapitalvärde samt utbetald ränta. I anståndsfallen, då stämpelbeläggning ej äger rum, översändas obligationerna av länsstyrelsen direkt till riksgäldskontoret, som utbetalar ränta till den skattskyldige och gottskriver statsverkets checkräkning kapitalbeloppet under titeln stämpelmedel.

I promemorian ifrågasättes vidare såsom en följd av förslaget genomförande några tilläggsbestämmelser avseende inkomstbeskattningen. Härom anföres:

Därest dödsbo köper försvarsobligationer till underkurs för att använda dem till nominella värdet vid inbetalning av arvsskatt, torde enligt gällande rätt förutsättningar finnas för tillämpning av bestämmelserna om realisationsvinst. Det synes emellertid med syftet med den ifrågasatta lagstiftningen mest förenligt, att skillnaden mellan det nominella beloppet, varmed förtidsinlösen i detta fall faktiskt äger rum, samt inköpspriset icke skall utgöra skattepliktig inkomst. Undantag bör dock göras beträffande obligationer, för vilka vid återbetalning av för mycket erlagd skatt erhållits reda penningar. I detta fall uppkommer en realisationsvinst, som bör beskattas på samma sätt som om försäljning till parikurs på vanligt sätt ägt rum.

Enligt 42 § 3 mom. taxeringsförordningen är envar, som här i riket mot avlämnande av kupong eller kvitto utbetalt ränta å bl. a. obligation, skyldig att till ledning för egen taxering för inkomst eller förmögenhet vid mottagandet av räntan avgiva särskild uppgift härom. Uppgiften skall avfattas enligt fastställt formulär och avlämnas till den som utbetalar räntan. Denne bör tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker. Uppgifterna skola vidarebefordras till taxeringsmyndigheterna endast i den mån Kungl. Maj:t så förordnar. I nu avsedda fall, då ränta utbetalas i samband med förtidsinlösen av försvarsobligation, synes det av praktiska skäl lämpligt att — liksom skett beträffande i statsskuld boken inskrivna obligationer — eftergiva uppgiftsskyldigheten. Därest särskild kontroll anses böra vidtagas beträffande förevarande obligationsräntor, torde jämlikt 42 § 5 mom. taxeringsförordningen riksgäldskontoret kunna av Kungl. Maj:t åläggas lämna uppgift om utbetalade räntebelopp.

Vid promemorian fanns fogat ett i överensstämmelse med det nu anförda upprättat utkast till förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt m. m. Enligt utkastet, som torde få fogas såsom *bilaga* vid dagens protokoll, skulle förordningen träda i kraft den 1 november 1940, då likvid för tecknade försvarsobligationer senast skall äga rum. Förordningen avsågs att kompletteras med administrativa föreskrifter av innehåll som antytts i promemorian.

Över promemorian ha, efter remiss, yttranden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret, samtliga hovrätter, kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, generalpoststyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Stockholms rådhusrätt samt styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare.

Förslaget har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga avgivna yttranden. *Göta hovrätt, statskontoret och överståthållarämbetet* ifrågasätta dock huruvida icke möjligheten för ett dödsbo att gälda arvsskatt med försvarsobligationer bör begränsas att avse obligationer, som finnas bland dödsboets tillgångar. *Överståthållarämbetet* anför i detta avseende:

Ämbetet finner förslagets till synes huvudsakligaste innebörd märklig, att av arvlåtaren icke direkt tecknade utan av dödsboet i fria marknaden till underpris förvärfvade försvarsobligationer skulle vid erläggande av arvsskatten tillerkännas samma värde. Den föreslagna åtgärden torde mera märkbart endast beröra större stärbhus. I många av dessa fall, där tillgångarna bestå av fastigheter och aktier, torde dödsbodelägarna hava föredragit att i stället för att försälja dessa måhända förmånliga tillgångar belåna desamma och med på så sätt bekomna medel erlägga arvsskatten. Dessa upplånade medel skulle nu i stället användas till uppköp av försvarsobligationer till underpris, vilka obligationer skulle vid arvsskattens erläggande förtidsinlösas till sitt fulla värde. Någon direkt nytta har försvarslånet icke härav, utan i stället dödsbodelägarna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslår, att jämväl gåvoskatt skall få erläggas med försvarsobligationer, och anför till stöd härför bland annat följande:

Eftersom statsverket är beroende av arvs- och gåvoskatterna som inkomst-källor i riksstaten, torde åtgärder, som äro ägnade att öka dessa skatters s. k. avkastning, vara ur statens synpunkt fördelaktiga, åtminstone under en brydsam statsfinansiell situation och under förutsättning att en ökad avkastning av dessa skatter icke föranleder en motsvarande minskning i andra skatter. Arvsskatten är ju i fråga om antalet skattskyldiga begränsad och betingad av inträffade dödsfall. Med gåvoskatten lär det väl däremot förhålla sig så, att möjligheter otvivelaktigt finnas att animera till gåvor. Ett exempel härpå utgör ju — visserligen i helt annat syfte — den för gåva enligt 32 § av förordningen om arvsskatt och skatt för gåva stadgade skattefriheten; då arvsskatt skall för motsvarande kapitalöverflyttning vid dödsfall utgå, lär det här få utlösas önskan att främja gåvor inter vivos. På liknande sätt kan det väl tänkas att avsikten att lämna viss gåva kan tänkas påverkbar genom undanröjandet av den svårighet, som ofta ligger i att uppbringa kontant kapital till gåvoskattens betalning; ett stadgande om rätt att betala även denna skatt med användande av försvarsobligationer finge säkerligen praktisk betydelse. Det är icke heller otänkbart att försvarsobligationer kunde visa sig mycket användbara som gåva i händelse gåvoskatten kan direkt därav utgå. Om arvs- och gåvoskatten dessutom skulle, i likhet med andra skatter, komma att höjas, bleve säkerligen en utsträckt användning av försvarsobligationer som betalningsmedel av mycket stor vikt. För en blivande engångsskatt å förmögenhet torde dessutom sådan betalningsform få antagas behöva med nödvändighet föreskrivas. En sålunda vidgad användning för försvarsobligationerna som betalningsmedel mot staten för just dessa nu nämnda skatter, torde måhända även i sin tur vara av viss betydelse för vinnande av ökad avsättning för dessa försvarsobligationer.

Rörande olika detaljer i förslaget ha i yttrandena framställt vissa erinringar. I den mån dessa avse de tillämpningsföreskrifter, som vid ett genomförande av förslaget skulle bliva erforderliga, torde en redogörelse nu icke vara erforderlig. Det bör framhållas, att mot det i promemorian föreslagna förfaran-

det vid arvsskattens erläggande medelst obligationer samt utbetalande av ränta ävensom redovisningen av obligationerna såsom stämpelmedel ingen anmärkning förekommit. I övrigt har i yttrandena anförts i huvudsak följande.

I avseende å den i promemorian antydda möjligheten att i stället för själva obligationerna skulle för ändamålet få användas certifikat över inskrivning i statsskuldboken ha *fullmäktige i riksgäldskontoret* framhållit, att det av praktiska skäl, betingade av anordningarna för utbetalning från riksgäldskontoret av kupongröntor, måste till förhindrande av dubbelbetalning såsom villkor uppställas krav på att certifikatet kommer riksgäldskontoret tillhanda senast sju dagar före den ränteförfallodag, som inträffar närmast efter certifikatets ingivande till stämpelförsäljaren.

Med anledning av den i 1 § av författningsutkastet intagna bestämmelsen att försvarsobligation skall gälla såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt högst för det belopp, vartill skatten av myndighet, som verkställer stämpelbeläggning eller eljest uppbär arvsskatt, beräknas uppgå, har *Stockholms rådhusrätt* anfört:

Enligt vad av promemorian framgår skulle anledningen till bestämmelsen vara den, att det, därest sådan föreskrift icke funnes, skulle kunna bli lösnande att betala ett mindre skattebelopp med en obligation av högre värde för att få mellanskillnaden utbetalad i kontanter. Med anledning härav må påpekas, att bestämmelsen ifråga möjligen skulle kunna kringgåas av sådana bouppteckningsingivare, vilka avse att ernå en favör av angivet slag. Det torde nämligen ställa sig svårt för mottagaren av en för inregistrering ingiven bouppteckning, att, för den händelse ingivaren förfäktar att arvsskatten bör beräknas på visst sätt, som sedermera vid närmare prövning visar sig medföra högre arvsskatt än det riktiga, och förklarar sig vilja erlægga den av honom beräknade arvsskatten, motsätta sig detta.

Beträffande 2 § i utkastet har *kammarrätten* funnit, att ordet »restitueras» bör ersättas med annat lämpligare uttryck. Ordet »restitution» användes nämligen i arvsskatteförordningen i en särskild teknisk betydelse (49 §). Då i förevarande 2 § talades om, att arvsskatt »restitueras», torde emellertid därvid åsyftas icke allenast de fall, som omtalades i 49 § nämnda förordning, utan jämväl andra omständigheter, som föranledde skatteåterbäring (beslut av Konungen enligt 30 § berörda förordning, eftergift av skatt jämlikt 48 § i samma författning och befrielse från skattskyldighet enligt avtal mellan Sverige och utländska stater för undvikande av dubbelbeskattning beträffande arvsskatt).

Rörande det i 3 § i förordningen upptagna stadgandet om undantag från realisationsvinstbeskattning i fall då försvarsobligationen använts såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt anför *kammarrätten*:

Kammarrätten anser sig icke kunna bestrida riktigheten av den i promemorian uttalade uppfattningen att vinst, som för dödsbo skulle uppkomma, om det erlade arvsskatt med av dödsboet till underkurs inköpt försvarsobligation, kunde betraktas som realisationsvinst i kommunalskattelagens mening. Obligationens mottagande såsom likvid för arvsskatten innebär ju en förtidsinlösen av obligationen, därvid denna av dödsboet föryttras.

I anslutning till i promemorian framförda synpunkter kan kammarrätten emellertid biträda förslaget, att dylik vinst principiellt göres skattefri.

Däremot ifrågasätter kammarrätten lämpligheten av att beskatta vinsten, när det gäller obligationer, för vilka vid återbetalning av för mycket erlagd skatt erhållits reda penningar, enär detta undantag från skattefrihetsbestämelsen knappast kan försvaras från teoretisk synpunkt och icke torde hava stor praktisk betydelse samt jämväl är ägnat att föranleda svårigheter vid tillämpningen. Till belysning härav får kammarrätten framhålla följande.

Den tidpunkt, då realisationsvinst i förevarande fall kan anses förvärvat, är utan tvivel det tillfälle, då obligationen användes till inbetalning av arvsskatten, och om skattskyldighet för sådan vinst föreligger, bör — överensstämmelse med allmänna regler beskattningen ske under närmast påföljande år. Enligt förslaget skall emellertid sådan vinst i allmänhet vara skattefri; den egendomliga anordningen föreslås dock, att skattskyldighet uppkommer, om det inträffar ytterligare ett rättsfaktum, som i sig själv icke har något sammanhang med vinstens förvärvande, nämligen restitutionen. Denna konstruktion torde ock komma att medföra den anmärkningsvärda konsekvensen, att taxeringsåret förskjutes till året efter restitutionen — ehuru i motiveringen och författningstexten intet antydes om denna avvikelse från eljest gällande föreskrifter angående beskattningsåret. Hur det går med skattskyldigheten, om arvsskatt gäldas inom fem år efter obligationens förvärvande, men restitutionen sker först efter det femårsperioden förflutit, framgår ej heller av utkastets föreskrifter; antagligen är det meningen, att skattepliktig realisationsvinst i allt fall föreligger.

Vad därefter angår förevarande stadgandes praktiska betydelse framhålls, att då staten anser sig kunna avstå från skatt å realisationsvinst i alla de fall, då ifrågavarande obligationer utnyttjas till betalande av arvsskatt, staten även torde kunna avstå från att återtaga beskattningsrätten i de efter vad det kan förmodas jämförelsevis fåtaliga fall, varom här är fråga.

Till belysande av svårigheterna vid den praktiska tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen bör framhållas, att viss tvekan kan vara tänkbar i fråga om hur stor del av ett under angiven förutsättning restituerat arvsskattebelopp, som skall anses skattepliktigt. Då till exempel 100 kronor restitutionsvis återbekommit av arvsskatt, som erlagts med en för 800 kronor inköpt obligation å nominellt 1,000 kronor, uppkommer frågan, om hela det restituerade beloppet eller blott 20 kronor därav skall tagas till beskattning. Vidare kunna komplikationer uppstå i fall, då vid gäldande av arvsskatt, varå återbetalning av skatt följt, betalning erlagts med dels kontanter och dels obligationer.

Skulle emellertid den föreslagna beskattningen av realisationsvinst vid fall av restitution anses böra komma till stånd, torde i ovanberörda 3 § böra stadgas, att om återbetalning skett av arvsskatt, skall oberoende av tid, som intill återbetalningen förflutit från obligationens förvärvande, under de i 35 § kommunalskattelagen i övrigt stadgade förutsättningar för beskattning av realisationsvinst, såsom skattepliktig inkomst anses så stor del av skillnadsbeloppet mellan obligationens inköpspris och nominella värde, som belöper å det återbetalade beloppet.

Generalpoststyrelsen hemställer av praktiska skäl, att å försvarsobligationer, som använts vid erläggande av arvsskatt, ränta understigande förslagsvis 25 öre icke skall utbetalas. Styrelsen påpekar, att en dylik begränsning gäller beträffande ränta till den 1 november 1940 å försvarsobligationer, som likvideras före nämnda dag.

Stockholms rådhusrätt ifrågasätter huruvida ej, då betalning av arvsskatt sker medelst försvarsobligationer, de obligationer, som sålunda komma till användning, böra i bouppteckningen upptagas till nominella värdet, oavsett det vid dödsfallet gällande kursvärdet.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till den stora spridning, som försvarsobligationerna vunnit hos allmänheten, torde det vara berättigat antaga, att de komma att finnas bland tillgångarna i flertalet av de dödsbon, i vilka arvsskatt utgår. I många av dessa dödsbon torde försvarsobligationerna utgöra en förhållandevis stor del av de likvida tillgångarna. För delägarna skulle det därför vara av stor betydelse att få betala arvsskatten, helt eller delvis, med försvarsobligationer, om dessa därvid finge gälla för nominella värdet, vartill de ju i regel inköpts. Det förslag, som i detta syfte framlagts i departementspromemorian, har vunnit allmän tillslutning. För egen del finner jag en sådan förtidsinlösning av obligationerna, varom här är fråga, naturlig och förordar förslaget härom.

I promemorian har förutsatts, att rätten att använda försvarsobligationer till nominella värdet vid erläggande av arvsskatt icke skall begränsas att avse obligationer, som finnas i dödsboet, utan att betalning skall få ske även med obligationer, som av delägarna uppköpts från annat håll, eventuellt till underkurs. Häremot har invänts, att detta skulle innebära en oförtjänt förmån för dödsbodelägarna i sådana fall, där den avlidne underlåtit att teckna försvarsobligationer. Jag vill ej bestrida, att anmärkningen äger visst fog. Å andra sidan finner jag det skäl som i promemorian anförts till stöd för den föreslagna rätten att använda även inköpta obligationer till arvsskatten — nämligen att kursen å obligationerna därigenom kan väntas få ett avsevärt stöd — vara av sådan betydelse, när det gäller ett lån med så stor spridning bland små inkomsttagare och förmögenhetsägare, som försvarslånet erhållit, att jag vill tillstyrka förslaget även i denna del.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ifrågasatt, att jämväl gåvoskatt skulle få betalas med försvarsobligationer. Vad länsstyrelsen anfört till stöd härför synes mig emellertid icke motivera ett frångående av promemorians ståndpunkt i detta avseende. Gåvoskatten är statsfinansiellt av relativt underordnad betydelse, och det allmänna värdet av en rätt att erlagga skatten med försvarsobligationer blir i motsvarande mån ringa.

Det i promemorian förordade förfarandet vid arvsskattens erläggande med försvarsobligationer synes mig enkelt och praktiskt. Obligationer skola ingivas direkt till den tjänsteman, som verkställer stämpelbeläggningen, och av denne översändas till generalpoststyrelsen i avräkning på erhållet stämpelförskott. Räntan utbetalas därefter av generalpoststyrelsen, som månadsvis överlämnar mottagna obligationer till riksgäldskontoret, därvid obligationernas kapitalvärde samt utbetald ränta gottskrivas styrelsen. Det synes mig vara av betydelse att med den föreslagna anordningen domstolarnas arbetsbörda icke ökas i nämnvärd mån.

Av utredningen synes framgå, att certifikat över inskrivning i statsskuld-

boken i det hänseende varom här är fråga kan i viss utsträckning ersätta själva obligationerna. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser härom, liksom ock erforderliga tillämpningsföreskrifter.

Från domstolshåll ha uttalats farhågor för att den i promemorian föreslagna rätten för dödsbo att få arvsskatt, som erlagts med obligationer men vid den slutliga stämpelbeläggningen befunnits ha beräknats för högt, återbetald i reda penningar skulle kunna föranleda missbruk, i det att dödsboet skulle försöka få erlagga så stor arvsskatt som möjligt för att göra en vinst vid återbetalningen. Det förefaller mig som om risken för ett sådant tillvägagångssätt icke skulle vara alltför stor. Domstolarna torde säkerligen finna det särskilt angeläget att i de fall då obligationer erbjudas som likvid verkställa en så noggrann uträkning som möjligt av arvsskatten innan obligationerna mottagas.

I ett yttrande har ifrågasatts, att de obligationer, som äro avsedda att användas till arvsskatt, i bouppteckningen skola upptagas till nominella värdet, oavsett det vid dödsfallet gällande kursvärdet. Jag kan för min del icke finna anledning att i detta fall frågå den eljest gällande värderingsgrunden, enligt vilken börsvärdet vid dödsfallet är avgörande. Frånsett de praktiska svårigheter, som skulle uppstå vid bouppteckningens upprättande — värdet av en obligationspost skulle bero på hur många obligationer som åtginge för skatten, men skattens storlek beror i sin tur på tillgångarnas värde — synes nämligen den ifrågasatta beräkningsgrunden sakligt sett innebära ett missgynnande av de dödsbon, som räkna försvarsobligationer bland tillgångarna, i jämförelse med dem som eventuellt inköpa obligationer till underkurs för skattens gäldande.

I promemorian har anförts, att därest dödsbo köper försvarsobligationer till underkurs och därefter använder dem till nominella värdet vid inbetalning av arvsskatt, förutsättningar enligt gällande rätt torde finnas för tillämpning av bestämmelserna om realisationsvinst. I detta uttalande har kammarrätten instämt. Emot förslaget att göra undantag i detta fall och alltså låta skillnaden mellan det nominella värdet och inköpspriset bliva obeskattat har jag i likhet med kammarrätten intet att erinra. På de skäl kammarrätten anförts och med hänsyn till den ringa ekonomiska betydelsen vill jag tillstyrka, att befrielsen skall omfatta även det fall då skatten återbetalats i reda penningar.

I det remitterade författningsförslaget har — utöver vad som följer av det sist anförda — vidtagits några smärre ändringar. I 1 § har, i anledning av påpekande från generalpoststyrelsen, intagits bestämmelse om att ränta, som understiger 25 öre, icke skall utbetalas. Det har vidare ansetts lämpligt att i paragrafen uttryckligen angives, att räntan skall utbetalas till ingivaren av obligationen. I 2 § har ordet »restitueras» utbytt mot »återbäras». Härigenom skulle de av kammarrätten anmärkta fallen, som icke direkt äro att hänföra till restitution, komma att inrymmas under stadgandet.

Föredraganden hemställer härefter, att förenämnda förslag till förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m. m. måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

*Bilaga.***U t k a s t**

till

förordning om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt m. m.

1 §.

Obligation tillhörande svenska statens försvarslån av den 1 maj 1940 (*försvarsobligation*) skall till nominella kapitalbeloppet gälla såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, dock högst för det belopp vartill skatten av myndighet, som verkställer stämpelbeläggning eller eljest uppbär arvsskatt, beräknas uppgå. Betalning medelst försvarsobligation må ej ske, då arvsskatt uttages i exekutiv ordning.

Med försvarsobligation skall, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, i förevarande hänseende likställas av riksgäldskontoret utfärdat certifikat över inskrivning i statsskuldboken, avseende nyssnämnda lån.

Försvarsobligation skall för att kunna mottagas såsom likvid vara försedd med samtliga till betalning icke förfallna räntekuponger. Ränta till betalningsdagen gottgöres i särskild ordning och må lyftas utan avlämnande av sådan uppgift varom förmåles i 42 § 3 mom. taxeringsförordningen.

2 §.

Har vid inbetalning av arvsskatt denna beräknats för högt eller skall på grund av domstols eller annan myndighets beslut arvsskatt restitueras, skall även i fall då försvarsobligation mottagits såsom likvid vid skattens erläggande återbetalning av för mycket erlagd skatt ske i reda penningar.

3 §.

Har försvarsobligation använts såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, skall, där ej skatten på grund av stadgandet i 2 § återbetalats, belopp, varmed obligationens inköpspris må hava understigit nominella värdet, icke vid taxering till kommunal inkomstskatt eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt anses utgöra skattepliktig inkomst.

4 §.

För tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 november 1940.
